

ՊԼԻՆԻ, Կ. Ա., ՅՈՒՆ. ԱՌԵՐԻ 30

Գ Լ Դ Զ Ի Լ

Հոս պէտք է որ նային զքոյ չորովաւ որ պատահաւ

բաւի ու երկիր մեծընթաց՝ անխնայաբար ու խնայելա-
կան բան մըն է։ Եւ մեն կողմէ Լույս Կարողեանին
վրայ անխնայաբար ծախսելու կը տիրէ։ աս զգա՞ծու՞մը կէս
մը իր նկարագրին, կէս մը գործընթացն, բայց ամե-
նէն աւելի կոյսրութեան յիշատակներուն պէտք է
տայ։ Բարեբաղնիքը, որուն խորհրդատու եղած է
բախտաբաններուն գոհաց մը, սիրտը կայսերական
կատարարութեան կարգադրութիւններն պնդէ։ . . .
Դայի, իր Յունուարի 2ին խնայելու մէջ մեկին մե-
կին կը համարէ ան կարծեցեալ յաջողութիւն-
ները, որոնցմով Լույս Կարողեան ինք զինքը կամաց
կամաց կայսրութեան հանեց, ու կ'ըսէ։ «Եւրոպ-
կոյն մը՝ որն որ Տիւբինգենի մը ծերակուռնէն աւելի
մեղի ու վատ է, ամենընդարձակ ու ամենակատու-
րեալ իշխանութիւն մը տուաւ կայսրի ու մեկ հա-
րաւածով մեղացոյց ամէն սպառնալիքները՝ որն որ
ազգին մնացած էր։ Պատերազմով վերջուած ու յա-
ւաք կոչուած մարտիկ, անխնայ տիրութեան պաշ-
տանատեսէք, շուտով վերականգնելու ու յանդիմար-
ներ, աս է կոտորածներուն բաժնիս։ Բայց որ-
ախժը կը պատրաստուի։ արդէն Լույս Կարողեան
ցած է . . . եւ աս տարին պիտի չանցնի, ամենց
զորհուրդովս մը դուրս բերուելով»։

Իսկ Մանիշի Արեւելոյն զգալով՝ Գաղղիայի
կատարարութեան գլխուն դէմ նախատեսական ան-
տանց բառարանի մը բոլոր բառերը սպառած է։
Եւ լրագիրը հետեւեալ կերպով կը խօսի։ «Աշ-
խարհքիս մէջ բան մը չկայ՝ որ Գաղղիայի վրայ
ճշդօրէն ճշտակաբար խեղճ ու Գաղղիայի նախատե-
թեան հետ կարենայ համեմատուիլ։ Լույս Կարող-
եան աս երկրին ազատութիւնը սաքի ապակ առաւ,
որուն անունը ճշմանն ու բնականութեան հետ
նայեալն է . . . Եւ ինչպէս որ ինչ բան չէ,
բայց էթէ աշխարհքիս վրայ դէս չտեսնուած ամե-
նամեծ բռնադատ, անուանարկ երկամակաց ու դար-
ժեթ հրէշ, այն որ մարդկութեան վրայ ամենամեծ
ամբիշ բերան։ Քիչ մը ետքը մը գրացիները գրի-
լու արուեստէն ետ պիտի կենան, ինչու որ մասե-
նադրական քանդակը պիտի անկէլ յանդիմար է, բա-
նաւորութիւնը շղթաներու յարմար է, մէկը չի-
կրնար բերանը բանալ ոչ ճամբու վրայ, ոչ յար-
կի տակ ու ոչ ալ մամուլ տակ։ Քիչ մը ետքը Կաղ-
ղիայի անանկ բարբարոսութեան մէջ պիտի խնայ,
որ ազգաց պատմութեան մէջ իրենց հաւատարմը ոչ
տի չգտնուի։

Լույս Կարողեան աս երկրի յաւաք բերանը նոյն լրա-
գիրն խորհրդէ, աս մէջ բերանին ալ բաւական է
ցուցնելու ինչ որ Կարողեան իրենց կը խո-
սին իր մը օրագիրը բարեկամ եղած ազգի մը
ու վեհապետի մը վրայ՝ զորն որ նոյն ազգն իր կռաւ-
քուն ողորդակներով գահ հանել։ Ինչ ամենուն
միտքէն է ան ողորդակները, զորն որ բոլոր Եւրոպա
ունեցաւ։ Երբ որ ուսման վարժարաններ կայսրութեան
նորին հաստատուելուն դէմ տուած յայտարարու-
թեան լուրն առաւ։ Եւ իսկ Անգլիա չէր կրնար
մտածել ինչ անոնք որոնց տակնապետութիւն շնոր-
հած էր, նոյն շնորհքը անանկ բերան գրողութիւն
հրատարակելու։ Գործած են։ Եւ նոյն դարձումն ու նոյն
բնականութիւնը տեղափոխուելով պիտի ընթանին նաեւ
մէջ բերած խաղաղութիւն ալ։ Եւ զապաւոր կու-
տան ոտանի լրագիրներ աշխարհքիս առջեւ մտնող
կամ ապագայութեան աղաւտութեան վրայ, որուն
չատաւով բնական իրենց պատիւ կը համարին։ Դա-
մբել, վերջին նոյն աշխարհակալն ունեցող երկրի մը
մէջ կան մի գիւս մատնադիրներ՝ որոնք նոյնը մի-
նակ աստիճաններն ստեղծանելու եւ ստուգելու տա-
րածելու համար կը գործածեն։

Ստուգելու գաղղիական կառավարութիւնն աս ու-
ղորմիկ նախատեսքէ վեհ ու վեր է։ Հասարակաց
հանգստութիւնը, ժողովրդայն սիրտը ու փառահա-
լութեան զգացումը իրեն կրնայ բաւական լինել տալ
որ աս իրարարութիւններն արհամարհէ։ Եւ կէս զատ
կը ճանչնայ նաեւ Անգլիայի պաշտօնէի զգա՞ծու՞մը
գիտէ որ անգլիական ժողովրդեան շատ մեծ մասը
Գաղղիայի վրայ ազգէն աչքով կը նայի։ Եւ ինչ ազ-
գայ մէջ եղած բազմաթիւ ու անձուկ յարաբերու-
թիւնները ստիպուած են երկու կառավարու-
թեանց մէկմէկ յարգել, ու ամէն կողմէն իրենք
զինքնք տիրապետ կը տեսնեն իրարու, ձեռք բռնել,
թելել ինկուղիք ըլլալ՝ նախախնայութեան իրենց
յանձնարած պաշտօնը գլխի հանելու համար։ Բայց
նոյն իսկ ասոր համար մարդ չի կրնար ցաւոյ զգա-
ցում մը չունենալ, երբ որ տեսնէ ինչ ուր որ կա-
ռավարութիւնն ու ամէն իմաստուն մարդիկ կը թու-
նան վերջինիւ այն նախապաշարմանը՝ որոնք ան-
ցեալ դարուն մէջ ծովակործին երկու ափանցք բնա-
կաններուն համար ծանր հետեւութիւններ ունեցած
էին, քանի մը անարժան մատնադիրներ կ'աշխա-
տին չեղծ մը նախապաշարման խաղերով հին երկրա-
նակութիւնը յաւաք կոչել։

Գաղղիական օրէնսդիր ժողովը Գեորգու-
րի 19ին համար կանչուեցան։ Եւ անոնք Եւրոպա-
նի առաջին զեղաշէնեց անուանեցաւ ու Պիլը օ-
րէնսդիր ժողովին դահլիճէ մտց։

Ա Ն Գ Ղ Ի Ա

Լուսին, Յունուարի 17։ Կառավարութիւնն ա-
մէն շուտեալ ընկերութիւններուն հրաման խոր-
կեց որ իրեն ճիշդ հաշիւ մը տան, թէ հարկու-
եցած (յարձակման կամ պատկարովի) տակն որչափ
կառք եւ մեքենայ կրնան ուղարկ տեղ զոր, ծի-
ռա ինքնամեծ տանելու գործածել, Կարճեալ քանի
մը լրագիրը կ'ըսեն թէ պատերազմի պաշտօնէին
կողմէն ամէն զեղաշէն հրամանատարներուն պա-
տուէր դնայ որ աս մեծ լուսնի մեկու մը զի-
նաւորական պաշտօնէն ելելու հրաման չտան։ Եւ
լուսին որ երկրին շատ կողմերը բանակաւորներ պիտի
հաստատուին, ոչնչուի որ ան ընկերութիւնը կարող պիտի
ըլլայ շուտ մը փառայ։ Եւ ինչ տեղը բազմաթիւ զոր-
հասցունել։ Նաեւ մարդիկ զորքն (շէնքի) ալ կա-
տարեալ կտրուաւ որոնք ելին ետքը՝ Պիլմիսիլի մօտ
կենդանութեան հրամանատարութեան անկ մը պիտի
ունենայ։

Նիւ Եփեսոսի գաղթը մեծաքանակ խաղաղ-
ներկայանալով՝ անոր 28 անգլիական ինք (Կրե-
թէ 8 քաշ) ծանր ոսկոյ քծուոր (շէնքի) մը
ընծայ բերաւ։ Արիւն Եւրոպայի միկտորիա ա-
նուն գաղղիականութեան բնակիչները նոյն տեղը
զուտ ու մէկ կտորէ գտնելով՝ խաղաղ-հաշիւ նուէր
խաւերը կ'են։

Գ Ե Ր Մ Ա Ն Ի Ա

Պիլմիս, Յունուարի 23։ Եւրոպայի ընդհանուր
լրագիրը Մանիշի վահանէ պաշտօնէին երկու
գրուածքը կը հրատարակէ։ Եւրոպա Փարիզ կեցող
Հայրենա ղեկավարներ խորհած է՝ Կարճեանի կտոր
ըլլալուն նկատմամբ։ Եւրոպա վերջին հետեւեալն է։

Պիլմիս, 1852 Վեհապետի 28։ Սիրիայի հոսմ-
Գաղղիական գահին՝ Լուսինի հաւորեան իշխա-
նին կայսրութեան հաստատուելու անհրաժեշտ
ներքին ծերակուռնութեան օգնէն եւ ժողովրդեան ու-
ղորմանէն, որոնք ձեռքով աս կոտորածութեան
փոփոխութիւնն եղաւ, մեղք մէկ մեկ սիրտի մը
խաւերը է։ Եւ երկու որոշմանն ու ի ներքուստ ե-
ղած լինեցան, ուստի մեղք անոնց մէջ եղած ներքին
վրայ խախտ կամ մի միտք։ Եւրոպայի ղեկավար-
ները։ Բայց նոյն իսկ աս պատճառաւ Եւրոպայի
եւ ժողովրդեան այն վերաներուն պարտականու-
թիւնները Գաղղիայի եւ ստար տիրութեանց մէջ
եղած յարաբերութիւններուն աստիճանէն բարձր
գուր կը մնան։ Եւրոպայի կը հետեւի որ Պիլմիս, Կաղ-
ղիական գահին կայսր կառավարութեան
հետ միշտ հիմնական ունեցած յարաբերութիւնները
չարձանակելով, դիտարկութիւն չունի կարծիք մը
յայտնելու այն սկզբնայն վրայ, որոնք հիմնայն աղա-
թեան օրէնքի փոխում ժողովրդական որոշման
հաստատուեցան, եւ ոչ այն հետեւութիւններն ընդ-
ունելու, որոնք ժամանակաւ աս ներքին օրէն-
գրութեան որոշմանէն քսեցէ կրնան յաւաք բե-
րալիլ։ Եւրոպայ Գաղղիական պաշտօնէի կը յար-
գեն աս պատճառները, որոնք պայտիս առնի մը
մէջ մեղք աստիճանը եղան։ Եւրոպայ աս վերաներէն
արտաքին տիրութեանց հետ եղած բազմաթիւ
թեան նկատմամբ ծաղկաւ կարելի պատահարները
մեկնելէն հրաժարելով՝ կարծիք թէ մի քանի
բարեկամութեան նոր ցոյցեր կ'ընծայեն, որոնք
մի կ'փախար մը կը շնչեն այն ամէն բանէն ետ կի-
նալու, որն որ կայող ըլլալ փաս բերել երկու կա-
ռավարութեան մէջ եղած միարեւոյնութեան, որուն
կատարելու պահանջները մեծապէս բան կը հա-
մարեն։ Եւրոպայի ղեկավարութեան սպումն է. ընդ-
հանար խաղաղութեան համար։ Կաղղիական ձեռք
որ աս թուղթը անոնց կարգադրէ եւ Պիլ. Տրուէն տը
Լիւիին ալ անոր պատճէնը տալիք։

Մ Ե Ր Մ Ա Ն Ի Ա

Փարիզ նոյն 100 կենդանար (շաւաք) ծա-
նար ինչ ունեցող նա ալ մը ջրին սակ դնաց, որուն
երկու կողմերը ջուր չանցող լաթէ շինուած եւ օ-
ղով լեցուն երկու պարկ կային։ Եւրոպա մէջ օդին
վերելով կամ ծաւալական զորութեան ձիւն անանկ
ստատիկացաւ, որ քիչ ատենուս մէջ նաւակը նորէն
ջրին երեսն ելելով՝ սկսաւ ծիփալ։ Մի եւ նոյն ատեն
մէկ ուրիշ փորձ մ'ալ եղաւ։ Թէ ինչ ու ջուր չէ մի-
անցով լաթէ բաժնիկն նման զիստ մը չինեցին
զորն որ հագնելով մէկը կրցու տանց աշխատու-
թեան ու փառայի ինք զինք երկոյն ասան ջրին երե-
նը բռնել։

Եւրոպայի երկու լրագիրներն ու նամակները
կը հաստատեն որ ելած ոսկին չարթիւ շարաք կա-
ծի եւ նորանոր հանքեր կը գտնուին, այնպէս որ աս
տղիւ մատուցին ստատուութեան վրայ աշխարհքը գե-
պայտէս յայտնի գաղափար մը չունի։ Եւրոպայի
պէս վերջի ամենները երկու պիտի որ ոսկե հանքի
միտ կը գրաւէր մէկը նոյն տեղաց աշխարհացոյց տալու
տակներուն վրայ Եւրոպայի (Sharp-Rum-
Diggins, Կաղղիական փորութեան) կ'ըսուի, ու մե-
կայր Տեյն (Daisy) բոլորներուն երկրորդ փե-
թի (Placer)։ Արիւն գտնուելէն քանի մը օր ետքը
մէջը հարկեր չափ մարդիկ ոսկի կը հանէին, եւ ա-
մէն մէկը գիւրութեանն ու ասանց շատ գործեաց
շարաքը 300 տրամէն աւելի (136 լիւր սոկոյն)
ոսկի կը փառարկէր, վեց տակն ու թ մեկին (40—60
սոկոյն) ծանրութեամբ ոսկոյ կողմերը հոն շատ
անգամ կը գտնուին։ Բնակարաւ ալ շատ ոսկի գրա-
նուել կը հաստատուի, ասիկայ անով աւելի մեծա-
նշան բան մը կը համարուի որ ոսկե հանքերուն գեղ-
ի հիմա ալ տարածուած ըլլալը կը ցուցնէ։ Եւ
ստոյգ է որ միշտ հիմա Եւրոպայի եղած ոսկե-
հանքերու վրայ կատարելու քանակ մը չէր։ Եւրոպայ
միկտորիայի գաղտնիքն միշտ Գաղղիական հարիւ-
րաւոր մղոններով երկայն շարուած են, իսկ իրենց
լայնութեան վրայ դէս որոշ բան մը չի կրնար ըսուիլ։
Ամենէն զարմանալի ան կ'ըսուի որ անոնք անհաս-
նում առաւելութիւն մը կը ցուցնեն։ Պիլմիս Գաղղի-
այի ու Փարիզի մէջ ըսուած կողմերէն 10,000 կեն-
դանար ոսկի կը յաւաքուի։ Տեղ տեղ քանի հոգի
14 օրս ան մէջ 30,000 լիւր սոկոյնի ոսկի պե-
ղեցին, ինչպէս որ ինչ կարելի որ գործընթացը չու-
նէին։ Եւ աս ուսման մէջ ամենան մէջ միայն
միկտորիայի խաղաղութեան ոսկոյն կ'ըսէր վերջի հա-
շիւն իրեն նոյն լուսնի 2,532,422 ոսկիէն (չորս ու կէս
միլիոն տոնայակ սաակէն) աւելի է։ Կարծի երկոյն
ստատիկ շատ են, միայն Անգլիական տնտեսական
շարաքը 4283 մարդ կ'ըսէ Եւրոպայի։ Եւրոպայ
որոշ գործողներն արտաքին կարգի բարձր է։ Բայց
ոսկոյն շատ ինչ համեմատ չարադրութեան ալ կը
շատան։ Եւրոպայի ծանրան հրապարակաւ մարդ գոր-
նել կողմերը հասարակ բան է, ու միայն միտ-
գաղափար բռնելը ցանցաւ եւ սակաւաւոր։

Ուրիշ գրուածք մ'ալ նոյն տեղայն ոսկե հանքին
մէջ գործող մարդկան կիսարը հետեւեալ կերպով
կը ստորագրէ։ Ոսկե հանքը ամենուս երեսին վրայ իր
նշանը տպաւորած է, ոսկի հասարակաց աղաղակ
մ'ալ լուսն է, արք, կանայք, եւ աղաք ուրիշ բանի
վրայ չեն մտածել, բայց ինչ սու գեղին հանքին
վրայ։ Կրթութիւն ամէն մէկը նոյն հանքին մէջ գոր-
ծած ու անգամ զոնք միտքով ժողով է։ Եւ աս ոսկին
քաղով ու կենդանարով կը կշռուի։ Եւ ոսկե հանքը
բնականապէս ամէն արկաններու եւ շրջաններուն
միջակայքը ու ժողովրդեան եղած է, որոնք ինչ ոսկի
փորելով հարստանալ չէրաշողը Եւ, ուրիշներուն
ժողովը յաջողութեամբ կը հարստանան։ Հաղա-
րարութեան մէջ իսկի վերջի կը նշանն եւ
հարկաւորը իրենց վերջինները հոն կը գտնեն։
Եւրոպայի միտքը (շէնքի) ունեւոր տոնայակ չէ.
Ինչպիսիան, ինչպիսիան ցաւ (Rhumatism) եւ
ուրիշ հիւանդութիւնները պակաս չեն, ինչ-
պէս եւ շատերն ալ պնդաւ առողջ։ Եւ չեն գալ,
եւ անտիկ ծիփով ու ոգիւր բնական խմորով
աւելի եւ իրենց մարմնը կը տկարացնեն։

Եւրոպայի զորութեան միջակայքն (շաւա-
ք) եւ ուրիշ ծովային կէտեր բռնելու եղանակը
նորեւ գտնուեցաւ։ Եւ աս լրագրաց տար վրայ հա-
տաւած բաններուն նոյն լուսնի կ'ըսուի, որ աս
կերպ ձիւրարութեան յարաբերութեան վրայ ալ տա-
րակցաւ չիմար։ Պիլմիս Եւրոպայի անուն նաւը
հարաւային ծովուն մէջ աս կերպով վերապաճու-
որաւոր փորձն ըրաւ, որն որ ազգէ յաջողեցաւ։
Եւրոպայի մէջ երկը հաւ պարտաւ երկարական մարտ-
կոյ (Batterie) կար։ Եւրոպայի նոր Վեյլմի կ'ըսէ
զրած նամակներէն մեկուն մէջ հետեւեալ ծանու-
թեան ինք կու տայ։ Եւրոպայի վերջին եւ
լիկարական զորութիւն հաղորդելու առաջին փորձն
անձուկն շանձկուն մը վրայ լինելով։ Եւրոպայի
պարտաւորութեան մէջ մարտադրութեան փառ
չտակցեցաւ, որ քանի մը վայրկեան երկարական մարտական
հոսումը շանձկան վրայ հաղորդեցին։ Եւրոպայ
անխնայ անմիջապէս ինք զինքը ժողովը ու փայտ
կարեցաւ։ Եւրոպայ շատ կիսարական նաւեր նոյն
կերպով մեծամեծ լիւ ինքնաներ ու վերապաճելու
կը բռնեն։ Եւրոպայի նաւին վրայ կայ գաղաւտ-
նեան մարտիկ մը գրեթէ երկը կենդանար ծանրա-
թեամբ, որ միայն երկը ու կէս օտնաշափ երկոյն ու
երկու տնտեսական լայն տեղ կը բռնէ։ Գաղղիական
մարտիկին ինք վերջին վերապաճական վրայ նետու-
միտելու երեք անգամ հետ կ'աղաղուի՝ գաղաւտնան

գործադրելու յայտնադրած կիսին կը հաղորդեն: Ասանկ մարտիկը մը մանրերկրորդի մը մէջ երեք տասնալի ցնցում կու տայ վերադարձիմ, եւ մէկ լուսնի մէջ 950 ցնցում, որոնցմով այն ահագին լեւի-աթմանքն բոլոր դնդիւրայ ուժը կը լաւտի, եւ իր բոլոր շարժմանն, ինչպէս նաեւ կենդանին ալ կը զրկուի: Ըս կերպով կիսորոտութեան վտանգներն ու անժանանքը վերնային դաս՝ մէկ կամ երկու նաւակ կրնան նոյնչափ փիշապածուի բռնել, որչափ բռնելու յառաջ հինգ կամ վեց նաւակ պէտք էր:

Լեւորակայն ուղղակաւ անբովանդակ մէջ սոփո-րութիւն կայ որ երբ որ մէկը մահուան կը դատա-գարտուի, վճիռը գործադրուելէն երեք օր յաւաք իրեն կը ծանուցուի: Դրպէս ղե իր թէ հոյեւ որ թէ ժամանակաւոր իրողութիւնները կարգի պէտէ, միան-գամայն հրաման կը տրուի որ ուղիւն երկայն հետը խօսի եւ ուղիւն տանի: Ասով մահապարտը չէ թէ միայն իր մերձաւորներուն ու ազգականներուն հետ կը տեսնուի եւ անոնցմէ միմեկմարտիկին ու սիրտու-թիւն կ'ընդունի, հապա նաեւ վերքը վերջին ասան-ները հոգալով քահանային հուանդան խրատներովն ու յորդորանքովն խիստ շատ անգամ ղեղի գալով բարի մահուամբ կը մեռնի: Աս օրերս ասանկ պէտք մը պատահեցաւ Աւստրիայի շիլլի քաղաքը: Լա-րենտիոս 8- ամեակով մէկն իր հայրը մեղացած ըլլալով, կախաղանով սպաննուելու դատապար-տուեցաւ: Ասիկայ ղեկը խնամով քահանային խոս-քերովն ու երկու օրուան անխնայ աղիատու-թեամբն՝ իր ըրած մեծեղեւն անօրէնութեան փայ-պն աստիճանի ցաւ ու ղեղը ունեցաւ, որ բոլոր վն-քը տեսնելու քաղցրեւուն եւ մահաւանդ մահուան ներկայ ըլլալուն վրայ մեծ աղքեցութիւն ըլլաւ: Վերջին ժամանակները միշտ աւ կը դուրսէր որ թէ պէտ մեծ է կրելու պատիժ, բայց ըրած եղբնա-գործութեամբ ասիկ մեծ պատիժը արժանի եղած էմ: Մեռնելու օրը ուստանայ կոնսիլ սուրբ խոր-հուրդներն ընդունելէն ետեւ՝ քահանային հետ սպանութեան տեղը գնաց, հոն նախ նոյն քահանային եւ ետքը բոլոր իրեն բարիք ընդունելուն սրտանց շնորհակալ եղաւ, ներկայ եղողներէն թուրք իրեն խնդրեց ու մահն իբրեւ, իր յոյսանքին արժանի պատիժ սիրով յանձն առնելով՝ կոտորեցաւ:

Մահերս Անգղիայի երկաթուղիներէն մէկուն վրայ ծաղւա բայց միանգամայն խեղճ դէպք մը պա-տահեցաւ: Կիւրեր ժամանակ երբոր շողեկաբքը կայարան մը հասաւ, հոգի մը գոցուած մտաւ մը առած՝ երբոր աստիճանի կապերուն մէկուն մէջ մտաւ: Հագիւ թէ կտուրէր ճամբայ ելած էին, յանկարծ նոյն հոգիին մտած կապին մէջէն վա-նասուն մը փրկուաւ, որն որ քանի կ'երթար կը սաստ-կանար: Մտաւոր մեղանքով լեցուն փեթակ մըն է եղեր, որուն բնակիչները ցնցուելով վախոյն, գրգռուել, իրենց ուղիկները շարժալի խոցելու պիտի են: Որչափ որ ճամբորդները վերնէն կը պաշտ-պանէին, այնչափ ուլ անոնք կը կտուրէին: Հագիւ կարգաւ մը հասնելով շողեկաբքը պաղքեցաւ ու չարեաց պարման եղաւ, պատերազմի պաշտին վրայ մեղանքներ թող տալով:

Մերեքիայի դատարաններէն մէկուն մէջ՝ Ռուսի յանապաւան քաղաքները շարժական եկեղեցի մը շինեցին, իսկ որ երբ կուգին կը քակեն, ու նո-րէն անոր կտորները քովէ քով բերելով կը կանո-նեն: արդէն աս եկեղեցւոյ մէջ 1500 հիմնադրո-մեղաւեցաւ, եւ ուրիշ տեղէն՝ որ անկեղ մտա մտա մեծամեծ կտորերու վրայ կրած պատիւն մեծ մտքը կը պտուղներուն:

Կոմիտեն Տիւրքի-լէ-լէն կը գրեն, թէ հա-տարակորան խեղճութեան մէջ արդէն շատեց կանա-լաւէ պլանայ կոնաւ ներկերու եւ պիտաւորաբար շիւթաւորէ կանաւն գործածութեան՝ մանաւանդ սենեկի մէջ գործածութեան վրայ զանազան քննու-թիւններ ու գիտողութիւններ եղած էին, որոնք վերջապէս յայտնեցին թէ նոյն ներկը զաւիթի (շիւթ-շիւթ) մասունք ունենալով՝ մարդու առողջութեան շատ վնասակար է: Ասիկայ էր որ Կոմիտայի պաշտօնա-տանը մէկուն մէջ ծառայողները շարունակ կը հի-ւանդանային եւ չէին կրնար պատճառը գտնել: Վեր-ջապէս իմացան որ ասոր պատճառը սենեկին մէջ փռուած կանաւ գորգն է, ու տարադննդուն քնն-նութիւն մ'ընելու համար գործը քակեցին ու քնն-նեցին եւ տեսան, որ զաւիթի զանազան մասունք ու-նի եղեր:

Մտերս Գողեն նահանգին (Գրուսիայի) Եհա-տանին) մէջ թաթաւ կամ վերնայ (Խալաւ) մը ի-ջաւ ու դէպ ի վեր բարձրանալով՝ միջեւ ամպերը

փռի հանեց: Հոն մտա բլրոյ, դեղին բնակիչներէն ոմանք ի սեզան կարծեցին որ կրակի մը մահ է, միմեկն որ պարհաւրեց փոխորդով մը գեղն ալ հասաւ ու մեծ աւերակներ քաւ: Երկու տուն հիմէն կար-ծանեց, ետքը շէնքերուն յարկէն վերայ տարաւ ու գոռոյն վրայ ջախջախեց, ուրիշ 12 անկը ալ քիչ շատ վնասեցան: Կրակէն բոլոր ցորենները ու յարկերը, որոնք հաստատուն կազմութիւն մը չու-նէին, իրենց տեղէն ելան, բնական կենդանութիւն շատերը կործանած անկուրէ փրատներուն ներքեւ մնալով, միայն մարդու կենաց վնաս չհասաւ, որովհ-հետեւ իրենք անմիջապէս գեղէն դուրս բաց օդը փախան: Կեղացոյն մէկը շատ անգամ օդի վրայ ելաւ իջաւ, ուրիշ միւս ալ բանութեամբ տղմի մէջ նետուեցաւ ու հոգիւ կեանքը կրցաւ ապրտել:

Բամբակի գործարանները Մենչուսկի շրջապա-սին մէջ միշտ երթալով աւերակաւ վրայ են: Ասի-կայ ցուցներու համար այն տեղի գործարաններուն ընդհանուր տեսարանը տեսնելու անհեթա-թեանք մէջ կ'ընեն, թէ անցեալ տարի 81 գործարան աւերացաւ: Ըսեց համար 2241 ձիու գործութեամբ շողեկաբք միջինամէր բանելու սկսան եւ 13,000 հոգւոյ նոր գործը ելաւ:

Անգղիայի մէկը հաշտաւոր էլ Բիլլմոնթը Սպանիայի գլխաւորին (Մարտիկ) զանաւոր քա-ղաքը գնաց՝ անոր յրամարտութեան հանգստեան ներկայ պտուելու համար: Բայց Բիլլմոնթը հիւանդ էր, եւ ըստ հետեւորդի ընելու գլխաւորութիւն ալ սպաննուեալ օրէն աւելի ուշացաւ: Անգղիային ասոր վրայ ներգանդով՝ աւաղորդ մ'աւաւ, քաղ-քէն մէկ ու կէս մըն հետեւ եղող ծովեղերեայ գաշաւ գնաց, ուր Բիլլմոնթին ցիրը կ'արա-ծուէին: Հոս հասաւ նէ, յանկարծ կապիւր չուրայ մը հանելով յիշուան աւրին աչիւ: Կերպրելէր: Երբոր կենդանիութիւնն ու տեսնել, կտաւոր իրեն անոր վրայ յարձակուին: Ինք շիւթեւաւ տեղ-ճարդութեամբ ինք վերջ ճարդորեց, բայց կենդա-նութիւնը վերջը չթողուցին, այլ, ուր որ կ'երթար, ե-տեւէն կու գային: Ան աստէն Անգղիայուցի ուրիշ ճամբայ ընաց, բայց ինչ ծով նետուի ու լայնով տղաւոր: Սակայն վերջը հայած ու յիշուան մէջ ալ անոր կտուրէն քաւ նետուեցաւ ու լայնով հաւ-ծելու կը շարունակէր: Զայանի է թէ ասանկ դի-պուածի մէջ ինչպէս հասարակօրէն մարդ մը ահա-բեկ եւ յուստեկ կը մնայ, բայց հոս պիտի չե-ղաւ: Ինք Անգղիայուց բնակուն եղող անապայտի հանդարտութիւնը չթողուց երբեք: Զրէն գուրս ցատքեց, սողալով անմիջապէս հոն գտնուած սեւ ու բարձր ժայռին վրայ մտնելով՝ ելաւ: Զուլ հոն որ հասաւ, ուղիւ որ իրեն ալ ելել է ասիկայ չիմա-լով՝ կանչելով ու բառաւելով եւ քարծաւ, պիտու-ամենայնիւ ամեն ցերեմ ալ զանազան վրայ միջեւ մա-լը կ'սխալը եղերը իրենց անպետեան դաւնաւուն կը սպասէին: Աստիճով անգղիային չիցաւ չուտով դաւնաւ, այլ թրջած բոց սղը կենդանի աղէկ մը մեղաւ:

Ն Ե Ր Ե Տ Ի Պ Մ Ե Տ Ե Լ Ն Բ

Կ Ե Ր Ա Վ Ո Ւ Ր

Տ Օ Ն Ե Ս Ո Ւ Ր Ե Տ

Սոմ Ընթերցանքը կրակի ու տան օրերուն հա-մար, պատարաղէ մէջ կարգաւորած ընթերցանողը եւ ուսուստանող վրայ: Աշխատանքիւն Է. Գիտութեան վար-դարան Իւստիւտալեան, ի Միլիթարան ախտին: Սեծիկով Սեւեռաւ: 1922 երես:

Ըս գրքին հեղինակ բարեխառակ վարդապետը, որուն անխնայ աշխատութեան բաղձնովն պատգ-նեղէն ասիկայ հիմնի տղիւն կ'ընծայենք, կրկին մե-ծակշիռ նպատակ դրած է նոյնը շարագրելու ասան: Քրիստոնէից մէջ զժախտութեամբ կան խել մը անմիւր, որոնք կրակի ու տան օրերը հոգւոյ փր-կութեան, բարեւոյ պատգնան եւ վախճան հանդի-տանէն կ'արժեքուն պատգնաւ տեղ՝ հոգւով եւ մարմնով տեղի թշուառ փնտի մէջ կ'ընեն: Բայց կան նաեւ խել մը տանի ընտրողամիտ եւ բարեւա-րոյ անմիւր, որոնք ինչպէս Քրիստոսի ընդհանուր եկեղեցիին հաստատան, կրակի եւ տեսանք օրե-րուն քրանելի նպատակն ու իրենց վրայով պարզը կը ծանօնան, եւ ասոր համար ալ զանազան օրին-քները կը գտնեն, բայց պարտաւ չգիտնալով՝ զուրկ կը մնան եկեղեցւոյ այնչափ պեղեցի ընթեր-ցուածներէն եւ սուրբ Աշխատանքին խրատներէն:

որոնք իրենց հոգւոյն ու մտքին մեծապէս տեսնոյ, միմեկմարտիկին եւ զօրութիւն կրնան շնորհել: Ա-տեց նիստամա հիմնի ու կրնայ լաւել նոյնը, ինչ որ խորենապէս սրբոյն Մեծապաղ Գիր գտնելէն յա-սաջ եղած ժամանակին մարդիկներուն վրայ խոսե-լով կ'ընեն, թէ Զանգու-է Թողնալովն չիէր (Կար-գացուածը Թողնալովն ծածուկ կը մնար): Աւաի-տա երկու կարգի մարդկան համար ալ ասանկ գիրք մը ստիպողական հարկաւորութիւն մըն էր, որ թէ այն ընթերցուածները Թողնալովն հասկըցած լե-ղաւոր թողնալովն խոցեն եւ թէ անոնց պար-տանկած բարութիւնները դիւրեմայ կերպով մը Թողնալովն միմեկ: Աս է ահաւասիկ յիշեալ գրո-քին մեկին նպատակը, որուն օգտակարութիւնը կրնայ տան մարդ ինք իրմէ մտածել: Երանի թէ ուս-գիրքը ասրած ուղիով՝ բարեխառակ հեղինակը հոս-նէր իր գոյիլի փախանքին չէ թէ միայն ներքին ա-ւաքնութիւններ սորվելովով, այլ նաեւ միւր աղ-գին քաղաքային բնակարաններ բարեխառակ փնտի-ալ անպետեաններով եւ դարման տանելով այնչափ վնասակար շարեաց, որոնց յաճախութիւնը ցուելի եղանակաւ շատ տեղ կ'ընենք ու սուրբ օրերուն կա-պուած է:

Վ Ե Ր Վ Ո Ւ Ր Ե Տ

Ե Զ Ե Ի Ն Ե Բ Ե Ր Դ Ե Լ Ն

Սոմ Գիտութեան հայտնաբերութիւն: Երկուս-տանաւ ալ 190 երես, մէկ պատկերով:

Սեւեռաւ Ընթերցանական կանոնադրութեան վեպերուն ամե-նէն պատճառն ու սիրողաց համար շատ ուղտակոր մտածութիւններով լեցուն պատմութիւններն մէկն է: Կանոնը ու աղեկաց համար կրկին եւ պիտա-կան գրուածներ մը աղեկաց մէջ իրտա պակաս դրու-նաւով՝ աւ ու տանի մեծ ու պարկէ գրքերուն հրատարակութիւնը պիտի աւելի կարեւոր եւ պի-տանի է, որչափ որ նոյն գրքերն անոնց վախճան-մասնաւորան գրաւորութիւն, կրթութիւն, ծնողա-սիրտիւն, Ժողովրդ, տնտեսութիւն, հեղափոխ-եւ ուրիշ ասոնց նման յաւաքները սորվեցնելէն պատ՝ նոյն սեռին մանուկը կերպով մը պատշա-ճաւ պարկէշտութեան չէ թէ միայն իւր իրոյ չեն մնալով, հոգաւ նաեւ նոյն իրքեւ անոնց յատուկ օժիւն ու մարդկային աղբիւն օրին համար եղած գան մը կը պահպանեն ու կ'աւելցնեն: Վարդու-հին կարգապահները շուտով կրնան տեսնել, թէ ինչպէս կ'ենցաղագէտ հեղինակը քիչ ինքնակոր-մէջ ու հետաքրքրական պատմութեան մը ձեւին ասակ ամանի վե՛հ ու փառաբանի սկզբունք կը հա-ղորդէ, որովք ինչ եւ ինչ աստիճանի օրհորայոց հա-մար ամենէն պեղեցի խրատներուն կարգը կրնան պիտիլ:

Մտնեց գաւ հրատարակեցիւն ԿՐԹԱՆԻ ԵՒ ԶԻՄԱՆԻ ՏԵՏԲԱՆԵՐԱՆ ԸՆԹԱԳՐԵՆ ՄԷՂ

Պ Ե Տ Ի Պ Մ Ե Տ Ե Լ Ն Բ

Մ Ա Տ Ե Ն Ե Գ Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Զ Ա Յ Ո Տ

Վրէյ Է. Զանգու-է Թողնալովն Գալիլեոս, Միլի-թարան ախտին: Ա. Հատ. Աղբիւր Ժամանակ. 66 երես:

Բ Ե Ր Ո Ւ Ր Ե Տ

Թ Ե Տ Ի Ն Ե Լ Ր

Տղայ կրթութեան համար, Բ. Հատ. 132 երես:

Ըս երկու հատորիներուն վրայ հարկաւոր չենք սեղել խոսելու, որովհետեւ առաջնոյ վրայ արդէն Եւրոպ-յն ընթերցողները բառական տեղեկութիւն ունեն իսկ երկրորդին համար արդէն քիչ մը ժամանակ յառաջ հրատարակուած մասին դասած ընդունելու-թիւնը եւ մանուկ մէջ ինքնակորէն մէկ երկու-քին քանի մը տեղ ունենողաց մեծ հաճութեամբ ներկայացուիլ միւր բառական երաշխաւորութիւն կու տայ յաւաքը որ ուս ալ նոյնչափ ընդունելու-թեան կը պատահի:

ԸՆԹԵՐԿ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՆԵՆ, ՅԱՆՈՒՆԻ 29

Վերջնական 100 ընթերցողի թաւեր՝	—	տն. Գիրք. 2 ամիս
Աւաղաւոր 100 ընթերցողի փոխին	100/100	1/2 "
Լիւթուր 800 փոխին, լիւթու	107	1 "
Լիւթու 1 փոխու օրերին	10 50	2 "
Համար 100 օրերով թաւեր՝	244/100	2 "
Մարտի 700 փոխին	129/100	2 "
Մարտի 300 փոխին	109/100	2 "
Փոքից 800 փոխին	129/100	2 "
Փոքից 100 փոխին	109/100	2 "
Փոքից (24.5 - 21) 432-435 փոխին	1	31 օր